

PREJEDNACIA ZÁSADA V NÁVRHU OBČIANSKÉHO SÚDNEHO PORIADKU

VÁCLAV NESROVNAL

Principiis obsta!

Dbaj na zásady! Tak, voľne preložené, znie príkaz filozofie racionalizmu (Descartes), ktorý prijať a riadiť sa nim má zmysel aj pri tvorbe zákonov, osobitne veľkých, akým je aj Občiansky súdny poriadok. To však vyžaduje poznanie zásad. V porovnaní so západnými krajinami naše poznanie ústrednej civilnoprocesnej zásady prejednávacej, jej podstaty a mnohosti aspektov, nemože uspokojiť. Zmierniť tento stav niekoľkými poznámkami je cieľom nášho príspevku.

1. Ústavné právo na súdnu ochranu sa v civilnom procese sporového i nesporovového druhu typicky realizuje meritórnou rozhodovacou činnosťou. Jej jadrom je aplikácia práva: skutkový stav sa subsumuje tej právnej norme, ktorá ho všeobecne vyjadruje a spravidla zároveň určuje s ním späť právne následky.¹ Zistiť ich a vyjadriť v rozhodnutí a tým poskytnúť žiadajú právnú ochranu teda predpokladá, aby súd najprv poznal skutkový základ riešenej veci. Model jurisdikčnej činnosti tohto zamerania má takto zhruba dve zložky nachádzajúce sa v časovo-logickom vzťahu: zistenie skutkového stavu veci (jej skutkovej podstaty), a určenie, výklad a použitie tej právnej normy, pod ktorú ho treba subsumovať a vec právne posúdiť. Prvá zložka týka sa predovšetkým účastníkov, druhá, aplikčná, výlučne súdu. Celkom v súlade s parémiou da mihi facta dabo tibi ius je totiž vecou hlavne účastníkov sprostredkovať súdu poznanie skutkového stavu ako základu rozhodnutia a na druhej strane výlučne vecou súdu aplikácia príslušnej právnej normy.

Tým sme vymedzili pojem prejednávacej zásady, ako sa chápe procesnou náukou západoeurópskych krajín a postupne presadzuje aj v európskych postkomunistických krajinách. V jej koncepcii ide o procesnú zásadu významu princípu, ktorá

¹ Blížšie pozri Knapp, V.: *Teorie práva*, Praha. C.H.Beck, 1995, s. 186 n.

spolu s ďalšími procesnými princípmi, najmä rovnosti, dispozičnosti, priamosti, ústnosti a verejnosti je základom každej modernej civilnoprocesnej úpravy, určuje povahu civilného procesu a umožňuje správne pochopenie jeho cieľov a možností. Preto je ich poznanie a rešpektovanie východiskom riešenia každého zásadnejšieho problému civilného procesu teoretickej, legislatívnej a aplikačnej povahy.

2. Obrátiť pozornosť k princípom, ktorými sa spravuje civilnoprocesná úprava, je v legislatívne vypätom období jej rekodifikácie metodologicky nevyhnutné pre každého zákonodárcu. Vyhovieť tomuto postulátu náuky o tvorbe práva je tiež úlohou slovenského zákonodárcu uskutočňujúceho rekodifikáciu Občianskeho súdneho poriadku. Vzhľadom na to, že návrh zákona (kódexu) – Občianskeho súdneho poriadku (ďalej prípadne len „návrh“, „návrh zákona“) sa nachádza na začiatku legislatívneho procesu, vyrovnáť sa so zmeneným postulátom je pre slovenského zákonodárcu úlohou nanajvýš aktuálnou. Pre jej úspešné splnenie, pokiaľ bude zameraná na problematiku prejednávacej zásady a s ňou späté otázky, existuje však shodou okolností veľmi priaznivá situácia, priaznivá v tom zmysle, že riešiť túto úlohu na žiaducej teoretickej úrovni a s reálnym prínosom pre súdnoaplikačnú prax je značne uľahčené.

Profesor Josef Macur, ktorý sa vedeckým a pedagogickým pôsobením zaradil medzi popredných československých a českých civilistov, autor radu vedeckých prác najmä aj z odboru civilného procesného práva, dobre orientovaný v slovenskom právnom poriadku a dobre povedomý slovenskej právnickej verejnosti spracoval – nepochybne aj pre využitie justičnou legislatívou, ak nie prioritne pre ňu – znamenitú monografiu, ktorá dokonale osvetľuje problematiku civilnoprocesnej zásady prejednávacej.² V práci vysokých vedecko-praktických vlastností (ktorými sa ostatne vyznačujú všetky predchádzajúce knižné a časopisecké práce autora) sa skúmajú základné i parciálne stránky prejednávacej zásady komplexne, t.j. z hľadiska historického, teoretického a právnej, najmä tiež súdnoaplikačnej praxe. V svojich úvahách a argumentácii čerpá autor prevážne z Nemecka a Rakúska, z krajín, ktoré dlhodobou a prenikavo ovplyvňovali vývoj civilnej procesualistiky v našom stredo európskom právnom priestore. Anatomickým rozborom prejednávacej zásady a závažnými podnetmi pre každého, kto prichádza do styku s civilnoprocesnou materiálou, predstavuje monografia – spolu s viacerými tematicky zhodnými čiastkovými štúdiami³ – vo výskume zložitej a azda preto málo skúmanej a poznanej

² Macur, J.: *Zásada projednací v civilním soudním řízení*. Acta Universitatis Brunensis, Iuridica No 184, Masarykova univerzita, Brno 1997.

³ Napr. Macur, J.: *Základní otázky zjišťování skutkového stavu v civilním soudním řízení*. Právo a podnikání č. 1/1997 s. 14 n., č. 2/1997 s. 12 n. Ten istý autor: *Význam shodných tvrzení procesních stran pro zjištění skutkového stavu v civilním řízení*. Právní rozhledy č. 5/1997, s. 49 n.

problematiky medzník, ktorý nemožno prehliadnúť. Z okruhu adresátov práce bude mocť oceniť jej prínos práve zákonodárca vzhľadom na mnohé úvahy smerujúce do sféry jeho pôsobnosti.

3. V tomto pojednaní sa samozrejme nemožeme zaoberať otázkami civilnoprocesnej prejednávacej zásady v šírke a hĺbke skúmanej autorom citovanej monografie. Také ambície tu nemôžeme mať, náš cieľ je obmedzenejší. Pozornosť sústredíme iba na niektoré z poznatkov obsahujúcich sčasti implicitne aj námety *de lege ferenda*, ktoré autor prezentuje v závere práce, z hľadiska, do akej miery by sa mali premietnuť aj v návrhu nového procesného kódexu. Nazdávame sa, že najmä vzhľadom na historicky zhodné základy právnych poriadkov Slovenskej republiky a Českej republiky a ich vývinové tendencie sú využiteľné okrem iných subjektov aj slovenským zákonodárcom.

Pred tým však je na mieste stručná charakteristika návrhu Občianskeho súdneho poriadku, ktorý v prúde kodifikačných prác v oblasti tzv. justičného práva, je ako (nateraz) posledný predmetom rokovania legislatívnych orgánov Slovenskej republiky. Ku koncepcným črtám návrhu nepochybne patrí diferenciacia konania na sporové a nesporevé, odrážajúce sa tiež v systematike matérie, čím sa návrh jednak líši od platnej úpravy a na druhej strane približuje k zahraničným úpravám (napríklad a najmä k nemeckej a rakúskej). Návrh pomerne značne rozširuje kategóriu vecí nesporevej povahy, napríklad o veci, ktoré sú predmetom konania o zápis práv k nehnuteľnostiam, následkom čoho dochádza k významnému presunu právomoci z orgánov štátnej správy na úseku katastra nehnuteľností na všeobecné súdy. V otázkach miestnej, vecnej a funkčnej príslušnosti súdov sa v dvoch alternatívach zohľadňuje proponovaná nová organizácia slovenského súdnictva a jeho štátnej správy. V celom rozsahu matérie je výrazne badateľné úsilie tvorcov návrhu o takú úpravu všeobecných i čiastkových otázok, ktorá by stimulovala vyššiu juristickú kvalitu a súčasne žiadúcu rýchlosť a ekonomickosť procesných postupov súdu a účastníkov. Napokon ďalším, no nie posledným charakteristickým znakom úpravy je zreteľ na aproximáciu k právu Európskej únie a jej celkový súlad s Listinou základných práv a slobôd, Ústavou Slovenskej republiky a bilaterálnymi a multilaterálnymi zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná.

4. Položme si teraz otázku. Ako, akým spôsobom vyjadruje návrh zákona prejednaciu zásadu, resp. ktoré ustanovenia, prípadne procesné inštitúty sú jej prejavom? Otázka nie je samoúčelná, je potrebná, aby sa dalo zistiť, či reagoval tvorca návrhu na aktuálne teoretické poznatky a súčasne ako sa vyrovnal s metodologickou požiadavkou mať v legislatívnej činnosti vždy na zreteľ princípy dotknutého právneho odboru.

Civilnoprocesné úpravy kódexového typu spravidla neobsahujú ustanovenia, v ktorých sa *expressis verbis* a jednoznačne deklarujú princípy vlastné danému právnenému odboru a preň typické. Na ich danosť sa usudzuje len analýzou a zovšeobecnením viacerých, v úprave zavše rozptýlených a systematicky neusporiadaných ustanovení. Tak je to napríklad v prípade inštitútu procesnej zodpovednosti či jednotlivých zložiek inštitútu dokazovania. Nie inak je to aj v prípade prejednávacej zásady v návrhu Občianskeho súdneho poriadku.

Obmedzujúc sa na návrh úpravy „nalézacieho“ konania a v jeho rámci hlavne prvostupňového sporového konania upozorníme na ustanovenia s priamymi či vzdialenejšími vzťahom ku skúmanému procesnému princípu. Zo všeobecných ustanovení prvej časti návrhu sú to najmä § 5 umiestnený medzi základné ustanovenia, § 18 o rovnosti účastníkov, § 31 o účasti prokurátora, § 40 až 42 o úkonoch účastníkov. V úprave sporového konania na prvom stupni v druhej časti návrhu ide okrem iných o ustanovenia § 68 až 71 o začatí konania, § 84 až 88 o úkonoch účastníkov vo veci samej, § 90 a 91 o priebehu konania, § 102 až 107 o pojednávaní a jeho príprave, § 108 až 125 o dokazovaní a § 142 až 170 o rozhodnutiach. V úprave nesporevého konania vo čtvrtjej časti návrhu treba spomenúť najmä § 217 až 225 z prvej hlavy venovanej základným ustanoveniam tohto konania.

Z obsahu uvedených ustanovení, ak ich posudzujeme s prihliadnutím na dôležité ďalšie ustanovenia, napríklad na prvoradé ustanovenia § 6 a násl. o právomoci súdov, ako aj na novú systematiku návrhu a všetky v ňom upravené procesné inštitúty, vyplýva pre našu tému všeobecný poznatok: Ideovo a vcelku tiež legislatívnotechnickým riešením sa návrh Občianskeho súdneho poriadku popri klasických zásadách a inštitútoch charakterizujúcich civilnoprocesné úpravy v demokratických právnych štátoch nepochybne hlási tiež k prejednávacej zásade ako jednej zo základných zásad, ktorými sa spravuje pri poskytovaní súdnej ochrany. Návrh stavia na koncepcii civilného súdneho procesu ako nástroja verejného práva určeného primárne na ochranu súkromného práva a súkromnoprávných vzťahov a nárokov z nich vyplývajúcich. Tak normatívna časť návrhu, ako a najmä dôvodová správa k nej a ostatné zložky legislatívneho materiálu dokladajú snahu o rýdzo vecný prístup k tvorbe kódexu nepripúšťajúci vplyvy recentných (stranícko) politických ideológií. Na triezvosť a pragmatickosť chápania prejednávacej zásady možno usudzovať z orientácie sporového konania na „formálnu“ pravdu v zmysle jej zisťovania na základe a v medziach skutkových tvrdení účastníkov a odklonu od „materiálnej“ pravdy v zmysle jej zisťovania výhradne súdom; tá má prirodzene naďalej miesto len v nesporevom konaní. V koncepcii návrhu je pravda, t.j. skutkový stav veci len jedna, nech sa prídiera akýmkoľvek prívlastkami a úlohou zákonodárcu je svojimi prostriedkami umožniť súdu konať pri riešení veci tak, aby zistil pravdu alebo sa

k nej čo možno najviac priblížil. Konštrukcia procesu má zaručiť úspech tomu, kto predkáže právo, nie tomu, kto prejaví väčšiu schopnosť „útočiť“ a taktizovať.

Stručne: Návrh akceptuje prejednacia zásada ako jeden z princípov úpravy sporového konania a nadto oproti platnej úprave ju úmerne významu aj výraznejšie akcentuje, čím robí dôležitý krok smerom k západoeurópskym procesným úpravám.

5. Je však otázkou, či normatívne vyjadrenie tejto procesnej zásady je na takej úrovni, aby umožnilo aplikačnej praxi riešiť jej problematiku v rozsahu poznania dosiahnutého najmä v západných krajinách. Kritický pohľad na vec vedie k určitým pochybnostiam. Keďže sa tu nemôžeme vyjadrovať ku všetkým citovaným ustanoveniam tvoriacím normatívny základ skúmanej zásady, všimnime si bližšie niektorých, ktoré zároveň aspoň sčasti korešpondujú s námetmi citovanej práce.

Ustanovenie § 5 návrhu, systematicky zaradené medzi základné ustanovenia, zakotvuje súčinnosť súdu a účastníkov s cieľom poskytnúť rýchlu a účinnú ochranu práv na základe spoľahlivého zistenia skutočností medzi účastníkmi sporných. Potiaľ sa zhoduje s doterajšou úpravou. Novým je doplnok ustanovenia vetou: „Ak je to pre konanie potrebné, každý je povinný poskytnúť súdu súčinnosť“. Zdôrazňujeme, že celé toto ustanovenie má povahu základného, z čoho vyplýva jeho všeobecná platnosť a aplikovateľnosť. Opodstatnenosť tohto na pohľad bezproblémového dodatku môže po hlbšom preskúmaní vzbudiť pochybnosti. Predovšetkým sa zdá byť v rozpore s podstatou a funkciou prejednacej zásady ovládajúcou sporové konanie. Pripomeňme si, že v tomto konaní je súd v otázke skutkového stavu zásadne závislý od skutkových údajov prednesených účastníkmi a že sú to oni, ktorí sledujú vlastné záujmy rozhodujú o obsahu a rozsahu uplatnenia skutkových údajov. Starostlivosť o obranu vlastných záujmov môže viesť účastníka k tomu, že určité skutočnosti v prednesoch zámerne neuvedie. Takéto možnosti účastníka sa v teórii a praxi krajín, v ktorých pôsobí prejednacia zásada v ideologicky nedeformovanej podobe, považujú za jeden z jej prejavov a rešpektujú sa. Pripustiť, aby subjekt mimo okruhu účastníkov, a to dokonca ktorýkoľvek (arg. „každý“) bol podľa úvahy súdu nútený poskytovať mu súčinnosť pri zisťovaní skutkového stavu, t.j. pri zhromažďovaní skutkových údajov, ktoré sám účastník neuznal za vhodné či potrebné uviesť, môže smerovať proti legitímnym záujmom účastníka a jeho voľnosti v tejto sfére a dôsledne potom protirečiť prejednacej zásade. Pravda, toto nebezpečenstvo by nehrozilo, ak by sa súčinnosť vyžadovala *expressis verbis* v nesporovom konaní ovládanom vyšetrovacou zásadou. Nazdávam sa, že riešením tohto problému by bolo upraviť ustanovenie § 5 tak, aby sa povinnosť k súčinnosti vzťahovala iba na nesporové konanie a bola zakotvená v jeho základných ustanoveniach pri súčasnom vypustení z textu § 5. Inak, vzhľadom na povahu tohto ustanovenia ako základného, bolo by treba uplatňovať kritizovaný dodatok aj v sporovom konaní,

čo, ako sme ukázali, je teoreticky v najlepšom prípade sporné. Tvorca návrhu by však mal najprv uvážiť, či z textu návrhu vôbec nevypustí doplnok ako určité superfluum, keďže cieľ, ktorý sleduje, možno dosiahnuť prostým výkladom všeobecne formulovanej prvej vety ustanovenia.

6. Pristavme sa pri úprave účasti prokurátora v § 31 návrhu: v odseku 1 sa viaže jeho účasť na konaní formou podania návrhu na začatie na predpoklad, že ju pripúšťa osobitný zákon (napríklad § 62 zákona č. 94/1963 Zb. o rodine v znení neskorších predpisov), v odseku 2 sa pripúšťa účasť formou vstupu v piatich prípadoch vecí nesporového konania, v odseku 3 sa dáva prokurátorovi rovnaké oprávnenie na úkony v konaní, na ktorom sa zúčastní tou či onou formou, aké sa priznáva účastníkovi, pravda, s výnimkou dispozičných úkonov. V tejto podobe sa navrhovaná úprava účasti prokurátora zhoduje s platnou úpravou, t.j. s úpravou zladenou s nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky z 10. septembra 1996 a vyhlásenou 4. októbra 1996 v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod č. 281. Práve existencia tohto nálezu je dôvodom, prečo sa citovaným ustanovením zaoberáme. Zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 232/1995 Z.Z. bol totiž Občiansky súdny poriadok č. 99/1993 Zb. v znení neskorších predpisov v § 35 odsek 2 upravujúcim vstup prokurátora do konaní doplnený tak, že sa účasť touto formou pripustila aj vtedy, ak o to požiada účastník konania alebo súd. Týmto nesystémovým zásahom do civilnoprocesnej úpravy vznikol stav odporujúci viacerým i ústavne zakotveným zásadám, medzi nimi celkom zrejme i procesnej zásade prejednacej. Čo iné než jej potlačenie znamenalo možnosť subjektu materiálne nezúčastneného na súdne riešenom vzťahu neobmedzene činiť skutkové prednesy a dôkazné návrhy v potenciálnom rozpore so záujmami účastníkov a zavše aj proti ich vôli a takto nahrádzať či inak záporne ovplyvňovať ich vlastnú aktivitu? A to nehovoríme o narušení rovnosti účastníkov a ohrození nezávislosti súdov a o ďalších možných negatívnych dôsledkoch toho, že tento stav mohol privodiť ktorýkoľvek účastník alebo sám súd jednostranným úkonom, ktorého prípustnosť a účinky neboli podmienené splnením nijakých kritérií. Táto novela v podstate znamenala návrat k procesu inkvizičného typu a súčasne neprípustný odklon od rozvíjajúceho sa modelu procesu kontradiktórneho (žalobného) typu. V konaní o návrhu prezidenta Slovenskej republiky proti Národnej rade Slovenskej republiky konštatoval Ústavný súd Slovenskej republiky citovaným nálezom nesúlad novely s Ústavou Slovenskej republiky vo viacerých bodoch. Následkom toho stratila novela 4. októbrom 1996 účinnosť a 4. aprílom 1997 aj platnosť. Ak zmieňujeme tento prípad, tak predovšetkým preto, že v legislatívnom procese nachádzal návrh novely tohto znenia nemalú podporu a nemožno vylúčiť opätovnú snahu presadiť novelou sledovaný zámer.

7. Z otázok, ktoré sú súčasťou problematiky prejednávacej zásady, všimnime si ešte, ako sa návrh kódexu vyrovnáva s procesným inštitútom doznania pravdivosti skutkových prednesoch účastníkom v postavení odporcu.

Pojem doznania v civilnom procese slovenská procesná náuka, legislatíva a súdnoaplikačná prax nepozná. Je však známy západoeurópskym procesným poriadkom a bol upravený aj uhorským Občianskym sporovým priadkom (zákonný článok 1/1911) platným na Slovensku v období právneho dualizmu do 31. decembra 1950 (pozri § 675 bod 15 Občianskeho súdneho poriadku č. 142/1950 Zb.). Ako samostatný procesný inštitút pod zákonným názvom „Doznanie“ dlho žil v povedomí staršej generácie slovenských právnikov, najmä sudcov a advokátov a jeho absencia v kódexových úpravách prijatých po jeho zrušení, t.j. v citovanom zákone č. 142/1950 Zb. a v zákone č. 99/1963 Zb., sa počítavala ako vecný nedostatok. Inštitút doznania skúma procesná náuka vždy v tesnej spojitosti s inštitútom procesného dokazovania a takto k nemu pristupuje tiež legislatíva upravujúc doznanie ako jeho relatívne samostatnú zložku. Doznaním sa všeobecne rozumie procesný úkon účastníka, ktorým uznáva za pravdivé skutkové tvrdenie odporcu. V podstate ide o prejav vôle, ktorý robí účastník akoby proti svojmu záujmu, resp. v svoj „neprospech“, a jeho účinnosť nie je závislá od toho, či účastník, ktorý tvrdil doznávaný skutkový prednes, alebo aj súd toto doznanie prijme. Úkon doznania v zmysle uznania pravdivosti skutkových tvrdení protistrany má, ako fakticky každý iný vecne a formálne bezchybný procesný úkon, svoje účinky. Tieto účinky sú odlišné podľa druhu súdneho konania a povahy doznania, resp. podľa okolností, za ktorých bolo urobené a zákon ich sčasti aj upravuje. V civilnom súdnom procese spočíva hlavný účinok doznania skutkových tvrdení účastníka (odporcu) v tom, že pokiaľ bolo urobené v konaní, v ktorom mohli účastníci uplatňovať svoje dispozičné oprávnenia, nebolo treba dokazovať ich pravdivosť, neboli predmetom dokazovania. Pravda, aj doznanie je vlastne dispozičným úkonom účastníka, no špecifickým v tom zmysle, že jeho predmetom je určitá vlastnosť údajov utvárajúcich skutkový základ rozhodnutia, nie súdom riešený hmotnoprávny nárok alebo procesné oprávnenie účastníka. Z hľadiska predmetu teda doznanie nie je identické s uznaním hmotnoprávneho nároku, o ktorom je spor, a odlišuje sa od neho aj účinkami: kým v prvom prípade konanie pokračuje, v druhom prípade vedie úkon uznania nároku k meritórному rozhodnutiu na jeho základe a tým k skončeniu konania.

Zmiený účinok spôsobuje iba doznanie urobené v konaní pred procesným (aj dožiadaným) súdom, tzv. súdne doznanie. Doznanie urobené pred iným súdom a tiež v inom než súdnom konaní alebo mimosúdne, tzv. mimosúdne doznanie spomenutý účinok ex lege nemá. Môže mu však byť priznaný, ak to súd uzná po

uvážení okolností, za ktorých k nemu došlo; potom ani takto doznávanú pravdivosť skutkového prednesu nebude treba dokazovať. Takisto bude vecou úvahy súdu, či prizná účinok súdneho doznania doznaniu s výhradou, obmedzením či dodatkom, ktorý druh úkonu nazýva náuka kvalifikovaným doznaním. To však neplatí a na účinnosť kvalifikovaného doznania nemá vplyv, ak bolo urobené s pripojením skutkového údaja, ktorý neodporuje doznávanému skutkovému tvrdeniu (napríklad žalovaný dozná pravdivosť tvrdenia, že prevzal požičanú sumu, popiera však povinnosť vrátiť ju tvrdiac, že sa tak už stalo; takéto doznanie je právne účinné, lebo pripojený dodatok neodporuje doznávanému základnému tvrdeniu). Modifikovaný účinok má doznanie skutkových tvrdení urobené v konaní o zrušení manželstva rozvodom a v ostatných štatúsových veciach. Všeobecne však platí, že účinné v zmysle vyradenia z predmetu dokazovania je doznanie takých skutočností, ktoré sú súčasťou faktickej skutkovej podstaty, ktoré uplatnený nárok potenciálne zakladajú, menia ho alebo zrušujú, teda skutočností právne relevantných a náležite substancovaných; súčasne musí byť také doznanie urobené pred príslušným súdom výslovne, bezpodmienečne a nesmie byť neskôr účinné (napríklad so súhlasom odporcu) odvolané.

Problematika súdneho doznania, jeho spojitosti s prejednacou zásadou a inštitútom dokazovania, je pravda, zložitejšia. Vzhľadom na únosný rozsah pojednania sme nútení obmedziť sa na jej náčrt a čo do podrobností odkázať na citovanú prácu J. Macura, aj v týchto otázkach veľmi inšpiratívnu. Dodajme ešte, že úkon súdneho doznania sa nechápe ako jeden z dôkazných prostriedkov, v prípade procesného spoločenstva vyvoláva zložitejšie účinky a takisto jeho odvolanie, najmä v opravnom konaní.

Hoci, ako sme zmienili, zahraničné civilnoprocesné poriadky normatívne a vcelku zhodne upravujú predmetný inštitút, návrh Občianskeho súdneho poriadku tak nečini. Ustanovenie § 108 odsek 3 návrhu dáva súdu len možnosť osvojiť si zistenia založené na vhodnom tvrdení účastníkov. Isteže tak tomu v praxi prevážne bude a dôkazné konanie sa urýchlí. Nedostatkem ustanovenia však je, že nevylučuje, aby súd z dôvodov, ktoré by nebolo možno akceptovať, urobil predmetom dokazovania aj také tvrdenia, zisťovanie ktorých si účastníci neželajú a teda postupoval proti ich záujmom; to by už nebolo zlučiteľné s kontradiktórnou povahou konania. Aj keď k zhodnosti tvrdení účastníkov v podstate dochádza ich doznaním zo strany odporcu, s klasickým inštitútom súdneho doznania, ako sme ho opísali, sa účinkami nezodpovedá. Tento poznatok mal by viesť autorov návrhu k tomu, aby inštitútu súdneho doznania venovali väčšiu pozornosť a zvažili opodstatnenosť a prednosť jeho normatívnej úpravy. Nebolo by naďalej únosné, aby riešenie rozličných aspek-

tohoto inštitútu, tak výrazne spätého s prejednacou zásadou, spočívalo iba na procesnej teórii a aplikačnej praxi.

* * *

Nadväzujúc na výsledky výskumu civilnoprocesnej zásady prejednacej, ktorý tak výrazne posunul dopredu aj jubilant, mohli sme sa dotknúť len niektorých z mnoha aspektov problematiky, ktoré by nemali zostať bokom pozornosti legislatívy pri rekodifikácii Občianskeho súdneho poriadku. Veď je to práve táto zásada, ktorá spolu s dispozičnou zásadou azda najviac prispieva k tomu, aby sa v konaní plnšie presadili vôľa a záujmy účastníkov pri zisťovaní skutkového stavu, základu rozhodnutia sporu, a súčasne splnili požiadavky poskytovania rýchlej a nenákladnej súdnej ochrany.

Rekodifikácia Občianskeho súdneho poriadku a ďalších veľkých zákonov na pôde slovenskej legislatívy je juristickou súčasťou európskeho integračného procesu. Píše sa nová kapitola európskych právnych dejín a azda priveľmi nenadsadíme, ak parafrázujúc J. W. Goetheho sa odvážime povedať, že aj my sme pri tom.